

ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ СЛІДЧИЙ: РЕАЛІЇ ТРУДОВИХ БУДНІВ

Алла АКСЬОНОВА

Це лише в детективних романах, кінофільмах і серіалах завдяки перестрілкам, ефектним переслідуванням злочинців та віртуозним викриттям витончених злочинів, професія слідчого огорнута романтичним ореолом, а в реальному житті все набагато прозаїчніше

За свою журналістську діяльність мені неодноразово доводилося чути від працівників правоохоронних органів, що робота слідчого, безумовно, має певну привабливість. Вона цікава. Найголовніше – дуже важлива. Попри це телеекрана її версія, скажімо, якщо брати за приклад героїв із відомих серіалів – далека від реальної, оскільки вона скоріше нагадує трудові будні оперативних працівників правоохоронних органів. Слідчі ж насправді не переслідують із пістолетом злочинців. Більше того, вони, як правило, не беруть участь і в їх затриманні. В дану професію може прийти будь-яка людина з юридичною освітою, а ось працювати далі зможе не кожен. Річ у тім, що робота слідчого, крім вищої юридичної освіти, вимагає від працівника бути таким собі "універсальним солдатом". Якщо, скажімо, юристові для роботи за фахом достатньо спеціалізуватися в одному напрямку процесуального законодавства, то слідчий повинен володіти знаннями з усіх, оскільки злочини здійснюються в різних сферах людської діяльності.

У слідчі, як правило, мало хто рветься. Ця робота вимагає психологічної витримки, їм постійно доводиться стикатися з людським горем, потребує посидючості, старанності, вміння скласти із уривків подій цільну картину злочину. Недоробки та помилки тут неприпустимі, адже за кожним фактом стоять долі людей. В цілому ж фахівці даної професії – це мозок слідчо-оперативної групи, який спрямовує й координує дії інших співробітників із метою розкриття злочину та притягнення винного до кримінальної відповідальності або звільнення невинного від кримінального переслідування. Слідчий у своїй роботі не має права ставати ані на бік захисту, ані на підтримку обвинувачення. В пошуках доказів він повинен опиратися лише на об'єктивність. Саме такими в житті є реалії даної професії. Між тим, трудові будні слідчих із Чорнобильської зони відчуження мають свою специфіку. Вони додатково ускладнюються не лише радіологічним фактором, а й статусом режимності даної території. Про це в переддень свого професійного свята – Дня слідчого – нашому виданню розповіли представники цієї професії з відділу зони ЧАЕС ГУ МВС України в Київській області.

Олександр ГРИЦАЄНКО, майор міліції, старший слідчий відділу зони ЧАЕС ГУ МВС України в Київській області

– Дата мого призначення на посаду старшого слідчого майже співпала з датою прийняття Верховною Радою змін до Кримінально-процесуального кодексу України, до яких була введена нова стаття за номером 267 (порушення умов радіаційної безпеки). Вона в нашій службовій діяльності є профілюючою, адже охоплює злочинні прояви осіб, які або працюють на території Зони відчуження, або незаконно проникають сюди з метою збору та вивозу металевих виробів для подальшого їх збуту чи власних потреб. Однак, навіть за наявності даної статті, бувають випадки, коли ми не в змозі усунути ті проблеми, що виникають під час розслідування кримінальних справ даної категорії. Я маю на увазі той факт, що існують місця на території Зони відчуження, які не огорожені, без відповідних інформаційних та попереджувальних знаків. Коли працівники батальйону міліції або наші співробітники затримують осіб, які незаконно проникли до Зони відчуження, то основна їх мотивація досить проста: я, мовляв, не знав, що це закрита територія. І хоча більшість із них – місцеві мешканці сіл Поліського та Іванківського районів, прилеглих до Зони, тобто вони чудово знають, де перебувають, нам складно доводити протилежне.

Крім цих громадян, до протиправних діянь на території закритої Чорнобильської зони вдаються й особи, які не лише незаконно проникли туди, а й нелегально в ній проживають. Для прикладу візьму одну з таких кримінальних справ, яка на даний момент перебуває у мене в провадженні. Вона порушена за фактом крадіжки грошей з магазину "Юність", що розташований в місті Чорнобилі. Її скоїв громадянин, який вже досить тривалий час незаконно проживає на території Зони відчуження, в одному з відселених будинків міста Чорнобиля. В поле зору правоохоронних органів він не потрапляв, оскільки вів усамітнений спосіб життя. Цей громадянин познайомився з продавцями згаданого магазину, допомагав їм в якості вантажника й увійшов у довіру. Під час такої "співпраці" даним чоловіком було з'ясоване місце, в якому продавці на ніч ховають денну виручку, а також те, що в магазині відсутня охоронна сигналізація. Крім цього, він побачив, що на одному з вікон не було ґрат. Натомість 8 червня 2011 року, під вечір, цей громадянин завітав до магазину та, скориставшись довірою продавця, зайшов у службове приміщення й відчинив ізсередини вікно. Після цього, розпроцався та пішов.

Олександр ГРИЦАЄНКО, Володимир ВОЛИНСЬКИЙ

Тієї ж ночі, близько 3-ї години, знову навідався до магазину та скоїв крадіжку.

Певні складнощі в нашій діяльності також створюють і деякі робочі моменти. Найчастіше вони виникають під час документування злочину. Ця процедура вимагає присутності сторонніх свідків (понятих). Якраз вона є причиною проблеми, оскільки свідомість у наших громадян, на жаль, дуже низька. Просиш людей, мовляв, допоможіть, візьміть участь у документуванні слідчих дій. Багато з них просто відмовляють, посилаючись на брак часу. А інші ніби й не проти, проте також відмовляють, аргументуючи це зайвим клопотом, бо ж доведеться свідчити ще й у суді. До того ж, територія Зони є закритою, людей не так вже й багато. Між тим, без свідчень понятих суд не може розглядати справу та виносити по ній присуд. Якщо свідки на судове засідання не приїдуть, справа переноситься на інший день, а це втрачений робочий час суддів, прокурорів, які виступають у ролі обвинувачення, та й наша робота увесь цей період, тобто до винесення вироку, вважається не завершеною.

Володимир ВОЛИНСЬКИЙ, капітан міліції, слідчий відділу зони ЧАЕС ГУ МВС України в Київській області

– У органах внутрішніх справ я працюю 17 років, з них 10 – безпосередньо в Чорнобильській зоні відчуження. Починав свою службову діяльність у батальйоні міліції з охорони Зони. Знаю, що таке робота дізнавача. І ось уже четвертий рік працюю слідчим у відділі зони ЧАЕС. Робота не проста та дуже відповідальна. Вимагає від нас одночасно бути і юристом, і психологом, оскільки необхідно відмінно знати законодавство та на підсвідомому рівні відчувати психологію людської душі, добре орієнтуватися в багатьох аспектах життя. У провадженні маю різні кримінальні справи, але більшість із них пов'язані з порушенням вимог радіаційної безпеки, за якими стоїть незаконне переміщення різних предметів за межі Зони відчуження. Зокрема, у 2008 році на контрольно-пропускному пункті "Лелів" працівники ДАІ затримали чоловіка, який намагався вивезти за межі Зони 40 кілограмів міді, сховавши її під сидіння власного автомобіля, щоб здати цей метал на пункт прийому металобрухту в Іванкові. Тоді суд виніс йому покарання у вигляді штрафу. Однак

той випадок порушника так нікому й не навчив. І ось знову, у березні нинішнього року, його "на гарячому" спіймали вже особисто я зі старшим слідчим Олександром Грицаєнком. Цього разу він мав намір вивезти за межі Зони свинець. До речі, цей приклад говорить ще й про те, що серед громадян, які з метою власної наживи вчиняють на цій закритій території злочини, чимало тих, для кого каяття – пустий дзвін. Зазвичай ці люди ніде не працюють та й не мають такого бажання. Вони в будь-який спосіб намагаються тут осісти, щоб потім для прожиття займатися подібними справами. На це вказує й остання кримінальна справа, по якій я вів розслідування. Вона стосувалася використання підроблених документів. Зокрема, в фірми "Viva" закінчився дозвіл на діяльність у Зоні відчуження, і увесь її колектив ввійвав звідси. Але один працівник вирішив залишитися. Для цього він підробив перепустку та проживав у місті Чорнобилі з співмешканкою в самозахопленому приватному будинку. До підробки його спонукало, як пояснив цей громадянин після затримання, те, що не зміг влаштуватися в Зоні відчуження на роботу. Мовляв, усі йому без пояснень відмовляли. Ми з'ясували, чому цей добродій до "Viva" працював лише у сумнівних фірмах, про які не вдалося добути жодної інформації. У майбутньому, якщо б ми його зараз не виявили з підробленою перепусткою, він, скоріше всього, також займався б подібними незаконними діяннями.

Зараз розпочався сезон затримання порушників, які незаконно проникають сюди для збору лісових ягід та грибів. Зазвичай це мешканці ближніх сіл (Потоки, Старі Соколи, Нові Соколи). Є навіть підприємці, які скуповують забруднені дари лісу та роблять на них свій бізнес. Між тим, боротися з нелегальними збирачами ягід та грибів не просто. Якщо вони встигли перетнути межу Зони й, приміром, були затримані в кількох сотнях кроків від огорожі, то довести, що їхні дари лісу саме з нашої закритої території, дуже складно.

Для наших слідчих кожна закінчена справа – це максимальна віддача моральних і фізичних сил.

P.S.

Колектив редакції газети "Вісник Чорнобиля" щиро вітає слідчих із професійним святом!